

Η απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

ΑΘΗΝΑ 08-02-2002

Ταχ. Δ/νση: ΟΜΗΡΟΥ 8
105 64 ΑΘΗΝΑ

Αρ. πρωτ. 294

ΤΗΛ.: 33 52 604-605

FAX: 3352617

ΟΜΗΡΟΥ 8
10564 ΑΘΗΝΑ
33.52.604-605
33.52.617

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡ.19/2001

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, συνήλθε στο κατάστημα της μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε τακτική συνεδρίαση την 26-11-2001 αποτελούμενη από τον κ. Κ. Δαφέρμο, Πρόεδρο, και τους κ.κ. Ε. Κιουντούζη, Β. Παπαπετρόπουλο, Α. Παπαχρίστου ως τακτικά μέλη και τους κ.κ. Κ. Μαυριά σε αναπλήρωση του κ. Σ. Λύτρα, Ν. Φραγκάκη σε αναπλήρωση του κ. Π. Πάγκαλου και Ε. Μήτρου σε αναπλήρωση του κ. Ν. Αλιβιζάτου, προκειμένου να εξετάσει την από 25-9-2001 προσφυγή της εταιρίας OTENET .

Παρούσες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν οι Κ. Λωσταράκου, ελέγκτρια, ως εισηγήτρια και Κ. Καρβέλη, ως γραμματεύς.

Είχαν κληθεί και παρέστησαν ο κ. Κ. Γιαννακόπουλος, πληρεξούσιος δικηγόρος του κ. Καρανίκα, η κ. Ε. Σούλη, νομικός σύμβουλος της OTENET, ο κ. Σαραντόπουλος, Γ. Δ/ντής καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών της OTENET και ο κ. Παπίδης, δ/ντής πληροφοριακών συστημάτων OTENET.

Το θέμα συζητήθηκε και στην τακτική συνεδρίαση της Αρχής στις 17-12-2001 όπου παρέστησαν ο Πρόεδρος κ. Κ. Δαφέρμος, οι κ.κ. Ν. Αλιβιζάτος, Σ. Λύτρας, Ε. Κιουντούζης, Β.

Παπειτρόπουλος και Α. Παπαχρίστου ως τακτικά μέλη, και ο κ. Ν. Φραγκάκης σε αναπλήρωση του κ. Π. Πάγκαλου και η κα Ε. Μήτρου ως εισηγήτρια της υπόθεσης. Παρούσες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν οι κκ. Κ. Λωσταράκου ως εισηγήτρια και Ε. Τσιγγάνου ως γραμματέας.

Η Αρχή

Αφού έλαβε υπόψη τα παρακάτω:

1. Τις διατάξεις του ν. 2472/97 και ειδικότερα των άρθρων 4 και 5

2. Τις διατάξεις του ν.2774/99 και ειδικότερα των άρθρων 8 και 9

3. Την Οδηγία 50/20.1.2000 της Αρχής

4. Τα υπομνήματα των δύο μερών και τα επισυναπτόμενα σε αυτά έγγραφα

5. Τα πρακτικά ακροάσεων της συνεδρίασης της 26/11/2001

6. Το παρακάτω ιστορικό

Η εταιρία **OTEnet** με το υπ' αριθμ. 1988/25/09/2001 έγγραφο της ζητά από

την Αρχή να κρίνει αν συντρέχει περίπτωση παράνομης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων που συνίσταται στη συλλογή και η επεξεργασία ηλεκτρονικών διευθύνσεων συνδρομητών της από τον κ. Χρήστο Καρανίκα για μαζική αποστολή μη ζητηθείσας αλληλογραφίας.

Στις αρχές Ιουλίου η **OTEnet** δέχτηκε μεγάλο αριθμό παραπόνων και διαμαρτυριών από συνδρομητές οι οποίοι ελάμβαναν συστηματικά μηνύματα από το site www.emmeles.gr του οποίου κάτοχος είναι ο Χρήστος Καρανίκας, χωρίς να το έχουν ζητήσει και χωρίς να έχουν δώσει την ηλεκτρονική τους διεύθυνση. Στη

συνέχεια και αφού λήφθηκαν μέτρα για να σταματήσει αυτή η αποστολή, από τις αρχές Σεπτέμβρη μεγάλος αριθμός συνδρομητών άρχισε ξανά να παραπονείται για την αποστολή μηνυμάτων από την ίδια ιστοσελίδα, οπότε και η **OTENET** απέστειλε δύο προειδοποιητικές επιστολές προς τον εν λόγω κάτοχο της ιστοσελίδας και τελικά διέκοψε τη δυνατότητα λήψης του μηνύματος από τους συνδρομητές της.

Η εταιρία **OTEnet** υποστηρίζει πως οι ενέργειες του κ. Καρανίκα παραβιάζουν τα άρθρα 4 και 5 του ν.2472/97, δεδομένου ότι υφίσταται συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων χωρίς

τη συγκατάθεση των υποκειμένων, όπως προκύπτει σαφώς από το περιεχόμενο του μηνύματος. Περαιτέρω, η OTENET ισχυρίζεται ότι οι ενέργειες του κ. Καρανίκα παραβιάζουν την ειδική διάταξη του άρθρου 9 παρ.1 του ν.2774/99, σύμφωνα με την οποία η αποστολή διαφημιστικών μηνυμάτων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εξαρτάται από την προηγούμενη συγκατάθεση του παραλήπτη. Όσον αφορά τη συλλογή των ηλεκτρονικών διευθύνσεων των συνδρομητών της, η OTENET ισχυρίζεται ότι ο κατάλογος αυτός συνίσταται στην αλφαβητική κατάσταση των κωδικών πρόσβασης (user id) των συνδρομητών της οι οποίοι επιθυμούν να κατασκευάσουν τη δική τους σελίδα παρουσίασης στο Διαδίκτυο και ως εκ τούτου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά κατάλογο με ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Εξάλλου, η OTENET δεν τηρεί καταλόγους συνδρομητών με την έννοια του άρθρου 8 του ν. 2774/99 ούτε άλλες δημοσιεύσεις με ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

Η OTENET υποστηρίζει ότι σκοπός του κ. Καρανίκα είναι η άμεση διαφήμιση και προώθηση της ιστοσελίδας του σε αριθμό χρηστών του διαδικτύου χωρίς την προηγούμενη ρητή συγκατάθεση τους, κατά παράβαση του άρθρου 9 παρ.1 του ν.2774/99 και του άρθρου 9 παρ. 10 του ν.2251/94. Δεδομένου ότι κάποιοι συνδρομητές ζήτησαν από την εν λόγω ιστοσελίδα να τους διαγράψει από τον κατάλογο των παραληπτών και παρόλα αυτά συνέχισαν να λαμβάνουν το μη επιθυμητό μήνυμα αποδεικνύει ότι οι παραλήπτες δεν συναίνεσαν έστω και εκ των υστέρων στη λήψη του.

Ο κ. Καρανίκας με το υπόμνημα που κατέθεσε στην Αρχή ισχυρίζεται ότι υπάρχει στο διαδίκτυο ειδική σελίδα της ιστοσελίδας της προσφεύγουσας με δημοσιευμένο κατάλογο με τα ονόματα συνδρομητών της OTENET στα οποία, αν προστεθεί η αυτονόητη για την περίπτωση κατάληξη «@OTENET.OK», προκύπτει η ηλεκτρονική τους διεύθυνση. Κατά συνέπεια, ο κατάλογος αυτός αποτελεί κατάλογο συνδρομητών email στο διαδίκτυο, με την έννοια του άρθρου 8 του ν.2774/99.

Στη δε ιστοσελίδα δεν αναγράφεται κανένας περιορισμός ως προς τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους συνδρομητές, αντιθέτως από τη δημοσιοποίηση των ηλεκτρονικών διευθύνσεων τους προκύπτει η συναίνεση τους στη λήψη μηνυμάτων που περιέχουν ιδέες και απόψεις (όχι εμπορικές διαφημίσεις), όπως συμβαίνει και στην περίπτωση της δημοσίευσης των συμβατικών διευθύνσεων στις σελίδες των τηλεφωνικών καταλόγων. Επομένως δεν έλαβε χώρα παράνομη συλλογή και επεξεργασία των επίμαχων δεδομένων κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 4 και 5 του ν.2472/97.

Ως προς τη δυνατότητα διαγραφής όσων δεν επιθυμούν να λαμβάνουν το σχετικό μήνυμα, ο καθ' ου υποστηρίζει ότι δεν διαγράφονται μόνο όσοι δεν πατούν στο οικείο «κλικ» της διαγραφής και αποστέλλουν επιστολή να διαγραφούν από άλλη διεύθυνση και όχι από εκείνη που έχουν λάβει την εφημερίδα, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η διαγραφή τους, σε ελάχιστες δε περιπτώσεις δεν γίνεται αμέσως αντιληπτή η εντολή διαγραφής ορισμένων συνδρομητών λόγω τεχνικού λάθους.

Περαιτέρω ο κ. Καρανίκας ισχυρίζεται ότι το ηλεκτρονικό μήνυμα με το οποίο αποστέλλεται η εφημερίδα στους συνδρομητές της προσφεύγουσας δεν αποτελεί εμπορική διαφήμιση, αλλά γνωστοποίηση της εφημερίδας και ως εκ τούτου δεν συνάδει με τη διάδοση μιας ηλεκτρονικής εφημερίδας, όπως είναι «το Εμμελές» η έννοια της «εμπορικής προώθησης» που προϋποθέτει η εφαρμογή των άρθρων 8 και 9 του ν.2774/99.

Εξάλλου, όπως ισχυρίζεται ο κ. Καρανίκας, εφόσον με την απόφαση 50/20.1.2000 η Αρχή έκρινε ως νόμιμη τη συλλογή δεδομένων για σκοπούς απευθείας διαφήμισης ή προώθησης πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών όταν τα δεδομένα προέρχονται από καταλόγους δημόσια προσβάσιμους και υπάρχει η βεβαιότητα ότι υπάρχει η συγκατάθεση των υποκειμένων, *a fortiori* η συλλογή ηλεκτρονικών διευθύνσεων που πληρεί τις ανωτέρω προϋποθέσεις για την άσκηση του συνταγματικού δικαιώματος έκφρασης και ελευθερίας του τύπου είναι καθ' όλα νόμιμη.

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Από τα παραπάνω και τη συζήτηση της υπόθεσης προκύπτει ότι για την επίλυση του θέματος, απαιτείται η απάντηση στα παρακάτω ερωτήματα:

1, Ερώτημα αν ο κατάλογος που συνίσταται στην αλφαβητική κατάσταση των κωδικών πρόσβασης (user id) των συνδρομητών της OTENET, οι οποίοι επιθυμούν να κατασκευάσουν τη δική τους σελίδα παρουσίασης στο Διαδίκτυο συνιστά κατάλογο υπό την έννοια του άρθρου 8 του ν.2774/99.

Για την υπαγωγή στην έννοια του δημοσίου καταλόγου του άρθρου 8 δεν αρκεί η ύπαρξη ενός καταλόγου ονομάτων σε μία ιστοσελίδα «κάπου στο Διαδίκτυο» ή στον offline κόσμο. Προϋποτίθεται ότι α) η συλλογή και καταχώριση του συνόλου των ονομάτων που συγκροτεί τον κατάλογο ανταποκρίνεται και

αποσκοπεί στη λειτουργία της ενημέρωσης (είτε τρίτων είτε των περιεχομένων σε αυτό το σύνολο),

β) ο κατάλογος έχει συνταχθεί/καταρτιστεί για αυτόν τον σκοπό, δηλ. για να διατίθεται ως «πηγή άντλησης πληροφοριών για την ταυτότητα των περιεχομένων σε αυτό - και όχι για εσωτερικούς οργανωτικούς σκοπούς ή ως εργαλείο για παροχή υπηρεσίες σε συνδρομητές - πελάτες, γ) τα επιμέρους στοιχεία μπορούν να επιτελέσουν αυτοτελώς τη λειτουργία της παροχής πληροφόρησης για την οποία έχει καταρτιστεί ο κατάλογος (προσδιορισμός της ταυτότητας, εν προκειμένω αυτούσια ηλεκτρονική διεύθυνση -και όχι κωδικός πρόσβασης), δ) οι περιεχόμενοι στον κατάλογο συνδρομητές θα πρέπει - προκειμένου ακριβώς να μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους σε σχέση με τη συμπερίληψή τους στον κατάλογο - να έχουν ενημερωθεί ή - τουλάχιστον - να είναι σαφές και προφανές ότι το εν λόγω σύνολο ονομάτων κλπ. λειτουργεί ως δημόσιος κατάλογος.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο κατάλογος με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις στην ιστοσελίδα της OTENET δεν μπορεί να θεωρηθεί δημόσιος κατάλογος υπό την έννοια του άρθρου 8, Αντίθετη ερμηνεία θα καθιστούσε «δημόσιο κατάλογο» οποιοδήποτε σύνολο- αρχείο ονομάτων βρίσκεται στο Διαδίκτυο - ανεξάρτητα από τον σκοπό συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

2. Ερώτημα σχετικά με τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Στις ρυθμίσεις του Ν. 2774/99 υπόκεινται τα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και κατά συνέπεια και το Διαδίκτυο. (Βλ. Εισηγητική έκθεση του νόμου. Όπως διευκρινίζεται στην οικεία εισηγητική έκθεση τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται ειδικά από τον νόμο αυτό ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Ν. 2472/97. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 2774/99 για τους σκοπούς του νόμου αυτού ισχύουν οι ορισμοί του άρθρου 2 του Ν. 3472/97

Κρίσιμη αρχή παραμένει η αρχή του σκοπού. Η δυνατότητα εξόρυξης (**data mining**) προσωπικών δεδομένων, καταλόγων και ηλεκτρονικών διευθύνσεων από το Διαδίκτυο δεν νομιμοποιεί τη χρήση των δεδομένων αυτών για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους έχουν καταχωριστεί. Η αιτιολογία « την ηλεκτρονική διεύθυνσή σας την βρήκαμε στις δημοσιεύσεις του Διαδικτύου ή την καταχωρίσατε» εσείς δεν συνιστά έρεισμα της συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων για

διαφορετικούς σκοπούς.

3. Ερώτημα σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 50/20.1.2000.

Η - κατά την Οδηγία 50 νόμιμη και θεμιτή - συλλογή και επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών προϋποθέτει διαζευκτικά α) προέλευση των δεδομένων από κατάλογο που προορίζεται για το ευρύ κοινό - εφόσον οι περιεχόμενοι έχουν δώσει τη συγκατάθεση τους, β) προέλευση από πηγές δημόσια προσβάσιμες που προορίζονται για παροχή υπηρεσιών, γ) δημοσιοποίηση των δεδομένων από το ίδιο το υποκείμενο για συναφείς σκοπούς. Είναι προφανές ότι δεν συντρέχουν οι δύο πρώτες περιπτώσεις. Ως προς την τρίτη πρέπει να σημειωθεί ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί δημοσιοποίηση η οποιαδήποτε χρήση της ηλεκτρονικής διεύθυνσης στο Διαδίκτυο ή η συμπερίληψη - έστω και με συγκατάθεση - σε αλφαβητική κατάσταση κωδικών πρόσβασης (όπως στην προκειμένη περίπτωση). Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά και στενά καθώς και το έρεισμα της χρήσης των δεδομένων για σκοπούς άμεσης διαφήμισης πρέπει να ερμηνεύεται στενά ως εξαίρεση από τον κανόνα της συγκατάθεσης.

Σύμφωνα με τα παραπάνω (υπό 2 και 3), η συλλογή των κωδικών πρόσβασης των συνδρομητών της OTENET χωρίς τη συγκατάθεση τους από τον κ. Καρανίκας παραβιάζουν ης διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του ν.2472/97 και ως εκ τούτου είναι παράνομη.

4. Ερώτημα σχετικά με την αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων και την εφαρμογή του άρθρου 9 του Ν. 2774/99.

Με βάση τις ρυθμίσεις του άρθρου 9 του Ν. 2774/99 η αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων «για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς» είναι επιτρεπτή μόνο στην περίπτωση συνδρομητών, οι οποίοι έχουν δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεση τους. Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι α) η απαγόρευση καλύπτει όχι μόνο τους σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών αλλά κάθε είδους διαφημιστικό σκοπό, β) ότι προκρίνεται η λεγόμενη λύση **option**, δηλ. η ρητή συγκατάθεση, η οποία εξάλλου από τον συνδυασμό των ρυθμίσεων των Ν. 2472/97 (άρθρο 2 ια) και 2774/99 (άρθρο 2) δεν μπορεί να είναι τεκμαιρόμενη ή σιωπηρή αλλά ρητή, ειδική, εν πλήρη επιγνώσει και πρέπει να προηγείται πληροφόρηση.

Συνεπώς η προσφερόμενη δυνατότητα **opt-out** (δια του πατήματος του οικείου «κλικ» από όσους δεν επιθυμούν να λαμβάνουν) δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές αλλά και το πνεύμα του νόμου. Ως εκ τούτου, η αποστολή μη ζητηθέντος μηνύματος από το **site emmeles.gr** με περιεχόμενο ανακοίνωση των θεμάτων της - σύμφωνα με τον **καθ' ου η καταγγελία - διαδικτυακής «εφημερίδας»** και την πρόσκληση επίσκεψης της συγκεκριμένης **ιστοσελίδας** μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συνιστά παράνομη επεξεργασία σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.1 του **ν.2774/99**, εφόσον τα υποκείμενα δεν είχαν δώσει προηγουμένως ρητή συγκατάθεση.

Ως προς το ζήτημα εάν πρόκειται για διαφημιστικό μήνυμα ή πρόκειται για μήνυμα που καλύπτεται από την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία της γνώμης και πληροφόρησης σημειώνεται ότι το αποστελλόμενο μήνυμα συνιστά «γνωστοποίηση» των θεμάτων μιας διαδικτυακής «εφημερίδας» και όχι διάδοση ιδεών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή κρίνει ότι η διακοπή από την **OTENET** της αποστολής μη ζητηθέντος μηνύματος από το διαδικτυακό τόπο **www.emmeles.gr** κάτοχος του οποίου είναι ο Χρήστος **Καρανίκας** ήταν νόμιμη.

Απευθύνει αυστηρή προειδοποίηση προς τον κ. **Χ.Καρανίκα** να μην χρησιμοποιεί τα επίδικα δεδομένα χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων.

Ο Πρόεδρος

(σφραγίδα, υπογραφή)

Κων/νος Δαφέρμος

Η γραμματέας

(ακριβές αντίγραφο 8.2.01)

Ευγενία Τσιγγάνου